

Резолюція 1 (2022)

15 грудня 2022

**Розглянута на Народному Форумі
«Селянські та фермерські господарства
під час війни та у період повоєнного
відновлення України: Політичний Діалог»,
15-16 листопада 2022 року;**

**прийнята на Підсумковій конференції,
15 грудня 2022 року, м. Київ**

РЕЗОЛЮЦІЯ

Народного Форуму селянських, фермерських господарств, організацій громадянського суспільства та академічної громадськості

Підтримуючи зусилля представників Асоціації фермерів та приватних землевласників України, особистих селянських господарств, організацій громадянського суспільства, академічної громадськості щодо налагодження політичного діалогу між дрібними сільськогосподарськими виробниками та органами влади різних рівнів;

базуючись на результатах обговорень Народного Форуму «Селянські та фермерські господарства під час війни та у період повоєнного відновлення України: Політичний Діалог», який відбувся у Києві 15-16 листопада 2022 року, та попередніх масштабних регіональних зустрічей;

відзначаючи тридцять першу річницю незалежності України та важливу роль, яку відіграють в незалежній державі дрібні виробники сільськогосподарської продукції у забезпеченні демократизації суспільства та у сприянні сталому розвитку;

керуючись тим, що ФАО та інші організації ООН, Європейський Союз визнали важливість традиційних знань фермерів у забезпеченні населення безпечним і якісним продовольством:

дрібні сільськогосподарські виробники та споживачі в Україні заслуговують на нову політику агропродовольчої відбудови, яка підтримує традиційну культуру харчування, засновану на здоров'ї нації, і в якій екологічна відповідальність та економічна справедливість мають пріоритет над сучасними системами промислового аграрного виробництва агрохолдингового типу. У зв'язку з зазначеним та розглянувши доповіді і виступи на **Форумі** щодо посилення політичного діалогу селянських та фермерських господарств під час війни та у період повоєнного відновлення України, учасники Форуму:

1. Наголошують, що сімейне фермерство в Україні може зробити суттєвий внесок у подолання взаємопов'язаних криз, спричинених війною, не тільки у сільському господарстві, а й у економічній, соціальній, екологічній та гуманітарній сферах. З цією метою створюють громадську платформу Підтримки сімейного фермерства в Україні у відповідності до Глобального плану дій ООН в рамках Десятиліття сімейних фермерських господарств 2019-2028 рр.;

2. Беруть до відома виступи на Форумі Єврокомісара з питань аграрного і сільського розвитку, керівника Регіонального офісу ФАО у Європі та Центральній Азії (FAO REU), Голови представництва ФАО в Україні, представників міжнародних академічних та політичних інституцій про співпрацю між цими організаціями та дрібними сільськогосподарськими виробниками України і мають намір продовжувати та поглиблювати таку співпрацю;

3. Підтримують пропозиції заступника Керівника Офісу Президента України та Заступника міністра аграрної політики та продовольства України посилити діалог на всіх рівнях української влади з дрібними сільськогосподарськими виробниками, розглянути шляхи сприяння та розширення такої співпраці та її координації з громадянським суспільством;

4. Доручають Асоціації фермерів та приватних землевласників України забезпечити сприяння систематичному відстеженню та розміщенню на інтернет-ресурсах учасників Форуму звіту про виконання цієї резолюції;

5. Звертаються до Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України із закликом змінити довоєнну агропродовольчу модель України, орієнтовану на сировинний експорт, виснаження ґрунтів і водних ресурсів, знекровлення сільського способу життя на сімейно-фермерську, що функціонує на засадах сталого розвитку. З цією метою пропонують ключовим інститутам державної влади консолідувати зусилля для запровадження наступних невідкладних, середньострокових та довгострокових заходів:

Президенту України:

- у контексті гарантування українцям конституційного права на доступне, якісне і безпечне продовольство вітчизняного виробництва доручити проведення експертизи аграрного законодавства, напрацьованого в довоєнний період та за воєнного часу, на відповідність його суспільним потребам, інтересам фермерів та дрібних виробників, Добровільним керівним принципам ООН щодо відповідального регулювання питань володіння та управління земельними, лісовими та рибними ресурсами (2012), Глобальному плану дій ООН в межах Десятиліття сімейних фермерських господарств (2019-2028), Принципам ФАО щодо відповідальних інвестицій у сільське господарство та продовольчі системи (2014), Декларації ООН «Про права селян та людей, що працюють в сільській місцевості» (2018) та з основними засадами політики Зеленого курсу ЄС (2023-2027). З цією метою звернутися до міжнародних донорських організацій для технічної підтримки здійснення такого моніторингу;

- забезпечити включення селянських і фермерських організацій у процеси формування Нової аграрної політики та політики сільського розвитку у воєнний та повоєнний час; виділення у Плані відновлення України окремої програми відновлення втрат та нарощення потенціалу сімейних форм господарювання у сільському господарстві у відповідності до проголошеного ООН Десятиліття сімейних фермерських господарств; створення окремої державної інституції повоєнного сільського відновлення для нарощення потенціалу фермерських та особистих селянських господарств;

- у рамках ініційованої Президентом України гуманітарної Програми «Grain from Ukraine», реалізованої в партнерстві з World Food Program, затвердити та гарантувати дрібнотоварним агровиробникам квоту у розмірі 10% у міжнародній торгівлі зерном, передбачивши механізми забезпечення доступності їх участі у Програмі та належного рівня цін на їхню сільськогосподарську продукцію.

Верховній Раді України:

- з метою гарантування національної безпеки та збереження територіальної цілісності держави під час війни та повоєнної відбудови відтермінувати дію Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення» (№ 552-ІХ від 31.03.2020). Призупинити здійснення ринкових трансакцій з купівлі-продажу сільськогосподарських земель на час воєнного стану та на післявоєнний період до створення правових, організаційних, фінансових механізмів, що захищають суспільні інтереси та гарантують селянам, фермерам, малим агровиробникам, молоді реальні можливості придбання сільськогосподарських земель;

- для формування і реалізації у період післявоєнної відбудови довгострокових цілей державної земельної політики у контексті євроінтеграції в рамках діючих інструментів інституціональної розбудови та технічного співробітництва між ЄС та Україною Twinning створити Державну агенцію земельної нерухомості у сільському господарстві (Земельний банк), у тому числі для перерозподілу сільськогосподарських земель внаслідок пошкодження та втрати родючості під час війни;

- з метою збереження суспільно необхідної мережі малих агровиробників та створення умов для входження молоді у господарювання на засадах сімейного фермерства визначити пріоритетним напрямом реалізації довгострокової євроорієнтованої державної земельної політики у період післявоєнної відбудови запровадження першочергового продажу їм цілісного господарського комплексу фермерського господарства, а не лише земельної ділянки;

- розробити та ухвалити Закон України «Про аграрний устрій», яким визнати сімейний селянський та фермерський уклад основою аграрного устрою в Україні та законодавчо визначити критерії поділу на малих, середніх і великих агровиробників для цілей диференціації політик аграрного та сільського розвитку. Створити законодавчу базу для забезпечення преференційного розвитку сімейних селянських господарств як пріоритетних для суспільства виробників продовольства і сільськогосподарської продукції та ключових суб'єктів сільського розвитку;

- переглянути антифермерське законодавство про сільськогосподарську кооперацію (ЗУ «Про сільськогосподарську кооперацію» №1601-ІХ від 1.07.2021) та привести його у відповідність з кооперативним законодавством ЄС, яким створюється сприятливе правове поле для реалізації сільськогосподарськими обслуговуючими кооперативами притаманних їм економічних і соціально-гуманістичних функцій.

До кінця першого кварталу 2023 року:

- вирішити на період правового режиму воєнного стану питання бронювання військовозобов'язаних, які працюють у фермерських господарствах і є кваліфікованими працівниками (механізаторів та іншого кваліфікованого персоналу), підготовка яких вимагає тривалого часу;

- внести зміни до Закону України від 19.12.1995 №481/95-ВР, скасувавши ліцензування зберігання пального малими агровиробниками для власних потреб;

- внести зміни до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» (№1423-ІХ від 28.04.2021) в частині спрощення механізмів набуття фермерами права власності на землі, передані їм у постійне користування.

Кабінету Міністрів України:

- сформувати відокремлену вертикаль галузевого управління аграрним і сільським розвитком для нарощення потенціалу фермерства, сімейного господарювання та збереження сільського способу життя. Для цього в рамках діючих інструментів інституціональної розбудови та технічного співробітництва між ЄС та Україною Twinning створити національну інституцію з питань захисту прав селян, сімейного фермерства та сільського середовища (**Національну агенцію**) як орган центральної виконавчої влади;

- запропонувати реальні механізми консолідації селян-землевласників, об'єднання їх у громадську мережу, підтримувану коштами із їхнього земельного податку, надати їм інструменти реального впливу на прийняття рішень і вжити інших заходів щодо посилення представництва сімейних селянських і фермерських господарств в органах управління всіх рівнів;

- розробити та ухвалити Державну програму розвитку сімейних селянських і фермерських господарств та продовольчого самозабезпечення громадян, у тому числі переміщених осіб, на період до 2030 року, узгоджену з Глобальним планом дій ООН в рамках Десятиліття сімейних фермерських господарств (2019-2028), Декларацією ООН «Про права селян та людей, що працюють в сільській місцевості» (2018) та у відповідності з основними засадами Спільної аграрної політики ЄС (2023-2027);

- розробити Державну програму підтримки виробництва вітчизняного насінницького матеріалу та молодняка с.-г. тварин з метою забезпечення малих фермерських, селянських господарств та громадян для виробництва сільськогосподарської продукції для продовольчого самозабезпечення, у тому числі у громадських садах та при різного роду закладах (школах, в'язницях, лікарнях, тощо) у містах і селах;

- звернутися до Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) за допомогою в організації в Україні широкої роз'яснювальної роботи та навчання представників влади всіх рівнів, депутатів та органів місцевого самоврядування щодо колективно напрацьованих міжнародних підходів та документів, присвячених сприянню розвитку сімейного фермерства, а саме: Глобального плану дій ООН в межах Десятиліття сімейних фермерських господарств (2019-2028), Добровільних керівних принципів ООН щодо відповідального регулювання питань володіння та управління земельними, лісовими та рибними ресурсами (2012), Принципів ФАО щодо відповідальних інвестицій у сільське

господарство та продовольчі системи (2014), Декларації ООН «Про права селян та людей, що працюють в сільській місцевості» (2018) тощо;

- звернутися до представництва ЄС в Україні з проханням в рамках діючих інструментів інституціональної розбудови та технічного співробітництва між ЄС та Україною Twinning долучитись до організації в Україні роз'яснювальної роботи та навчання для підвищення обізнаності представників влади, депутатів всіх рівнів та органів місцевого самоврядування щодо принципів та підходів Спільної аграрної політики ЄС, Європейського зеленого курсу та практики їхнього застосування у аграрному і сільському розвитку тощо;

- розробити і запровадити Національну програму переходу до агроекологічних практик господарювання. З цією метою звернутися до міжнародної агроекологічної платформи BILIM, Schola Campesina з пропозицією адаптувати для України із залученням вітчизняних наукових розробок і пермакультурних практик агроекологічні моделі дрібнотоварного господарювання, що базуються на використанні традиційних екологічнобезпечних підходів та технологій;

- з урахуванням специфіки та потреб малих виробників розробити для них механізми гнучкого оцінювання та відшкодування збитків (прямих і непрямих) від війни та адаптувати ці підходи у повоєнний час для включення в систему аграрної політики для реагування на виклики мирного часу (стихійні лиха, зміна клімату тощо);

- розробити державну програму розмінування, відновлення сільськогосподарських земель, переведення їх в інші категорії, виведення з обороту частини пошкоджених сільськогосподарських угідь із наданням належних компенсацій фермерам і селянам-власникам. Використати результати вітчизняних наукових розробок для відновлення сільськогосподарських земель;

- розробити Державні програми підтримки розвитку обслуговуючої кооперації у сільській місцевості для задоволення потреб малих виробників у сфері збуту сільськогосподарської продукції, фінансів та матеріально-технічного обслуговування. Для цього імплементувати у вітчизняне правове поле Регламенти ЄС що легалізують підтримку зазначених формувань. Забезпечити формування Національної мережі сільськогосподарських кредитних кооперативів з урахуванням практики ЄС, що посилить позиції малих фермерів на фінансово-кредитному ринку;

- розробити Державну програму формування регіональних мереж локальних ринків сільськогосподарської продукції у зонах її вирощування, які забезпечують короткий продуктивний ланцюг постачання, що мінімізує кількість економічних операторів, забезпечує тісні економічні і соціальні відносини між виробниками і споживачами. Сприяти запровадженню моделей солідарного сільського господарства та розвитку різноваріантних логістичних систем, орієнтованих на задоволення потреб малих агровиробників і споживачів;

- запровадити систему державних закупівель сільськогосподарської продукції для державних потреб (школи, лікарні, ЗСУ) у малих агровиробників із виділенням для них відповідної закупівельної квоти продукції для суспільних потреб на рівні не нижче, ніж 30%. Спростити для малих агровиробників умови участі в державних каналах збуту продукції;

- провести Всеукраїнський сільськогосподарський перепис, здійснити інвентаризацію господарюючих суб'єктів, земельного фонду у повоєнний період тощо для інформаційного забезпечення розробки науково обґрунтованої диференційованої аграрної політики щодо різних груп виробників та створення сприятливих умов для розвитку фермерського укладу;

До кінця першого кварталу 2023 року:

- здійснити організаційні заходи з упорядкування реєстрації податкових накладних для фермерів та малих сільськогосподарських виробників, а саме відновити довоєнний механізм їх автоматичного розблокування;

- призупинити застосування будь-яких санкцій щодо мобілізованих фермерів та тих, які перебувають на службі в територіальній обороні, за неподання податкової звітності та за несвоєчасну реєстрацію податкових накладних;

- для запобігання банкрутства малих фермерських господарств, які скористалися пільговими кредитами, звернутися до офісу ФАО в Україні з пропозицією про можливість використання коштів Програми «План швидкого реагування» для погашення або відтермінування повернення цих кредитів.